

Geachte heer openingsredenaar,

Dat niet elke rechtzoekende vertrouwd is met de wirwar aan regelgeving, dat niet elke rechtzoekende dagelijks het staatsblad leest, dat niet iedereen op dezelfde manier meekan in de juridische mallemlen en dat er steeds marge voor verbetering is zijn m.i. allemaal open deuren intrappen.

Dat dit bovendien een onderwerp is waarover reeds eindeloos werd gepalaverd en oneindig veel inkt is gevloeid is m.i. andermaal een understatement te noemen.

Langs de andere kant siert het u, dat u als een ware Robinhood, opkomt voor de rechtzoekende in diens dwaaltocht doorheen het recht en bovendien niet blijft hangen in clichés en algemeenheden. Neen, u schuift juist enkele mogelijke concrete oplossingen naar voren, met name het principe van 'Nudging' en 'Legal Design'.

Beste openingsredenaar, zoals u intussen reeds bekend, heb ik u tot mijn eigen scha en schande eerlijk dienen te bekennen dat het begrip 'Nudging' mij niet bepaald bekend in de oren klonk. Na enige research te hebben gedaan dienaangaande blijkt echter wel dat concept van 'Nudging', of om het iets bevattelijker te verwoorden, het principe van 'een zetje geven', toch al enigszins toegang heeft gevonden in onze

contreien en het niet zomaar een abstracte theorie is gebleven van één of andere Amerikaanse professor - Nobelprijswinnaar.

Het op een subtiele manier naar voor schuiven van positieve keuzes, zonder de andere keuzeopties weg te nemen of te benadelen, en waarbij elk individu zijn of haar keuzevrijheid behoudt komt op vandaag reeds geregeld voor. Door deze subtiele beïnvloeding worden we met zijn allen onbewust naar het gewenste gedrag geleid. Enkele voorbeelden van deze subtiele beïnvloeding zijn reeds goed ingeburgerd in ons dagelijks leven en u allen bekend:

- Zo zijn er de verticale witte lijnen dwars over de weg geschilderd om zo mensen 'prikkelers' of 'nudges' zo u wil, te geven en trager te doen rijden;
- Mensen meer fruit doen eten door het, net zoals taart of cake, eerst te versnijden bleek eveneens een succesvol verhaal te zijn;
- Tot zelfs het kleine vliegje dat terug te vinden is in de toiletten om mannen aan te moedigen beter te mikken en zo de toiletten properder te houden.

Blijkbaar dus allemaal voorbeelden, en succesvolle voorbeelden, van 'nudging'.

Nu, mijnheer de openingsredenaar, of dit principe van 'subtiele beïnvloeding' er eveneens voor zal zorgen dat elke rechtzoekende

plots op het juiste pad zal belanden, en GPS-gewijs middels de nodige prikkels, telkens op de juiste bestemming zal terechtkomen, durf ik echter sterk te betwijfelen. Hiervoor dient men m.i. de rechtzoekende, veeleer dan enkel een subtiele beïnvloeding, juist stevig bij de hand te nemen en te lijden doorheen de wildernis van het recht. En laat dat nu net een taak zijn die dan weer voor ons, advocaten, is weggelegd. Althans volgens mijn bescheiden mening.

De tijd, noch de insteek van deze repliek laten mij toe om al uw concreet aangehaalde voorbeelden, waarbinnen het principe van nudging volgens u soelaas kan bieden, te counteren. Niemand heeft immers een boodschap aan een spelletje 'welles, nietes'. Langs de andere kant zou ik het mijzelf niet kunnen vergeven indien ik u niet minstens volgende repliek bied die mij van het hart moet. Ik hoop dat u het mij vergeeft.

Zo stel ik mij vooreerst toch wel enkele fundamentele vragen met betrekking tot uw voorbeeld rond het 'verhoor'. U stelt hier immers als optie voor dat de inspecteur bij de start van een verhoor een fiche overhandigt aan de rechtzoekende met daarop een keuzemenu van standaardantwoorden opdat dit een geruststelling kan bieden aan de rechtzoekende.

Dit lijkt mij immers toch wel zeer verregaand en ik stel mijzelf dan ook de vraag hoever de techniek van 'nudging' dan wel niet dient te gaan

volgens u? Een keuzemenu waarbij de rechtzoekende standaardantwoorden als 'ik weet het niet', 'ik wens een vertrouwelijk overleg te voeren met mijn advocaat' enz. wordt gegeven is m.i. alleszins een brug te ver, veel te betuttelend en vooral zeer inefficiënt.

Wat is dan het volgende vraag ik mij af? Enkele minuten na het verhoor worden opgebeld door een callcenter ergens ver weg met de vraag of je eventjes tijd hebt om een tevredenheidsonderzoek te beantwoorden n.a.v. je recent verhoor? De sympathieke heer of dame aan de andere kant van de lijn zal je hoogstwaarschijnlijk overtuigen dat het slechts enkele minuutjes zal duren alsook vragen of dit mag worden opgenomen voor kwaliteitsdoeleinden. Antwoorden op de vragen als 'hoe tevreden was u over uw verhoor', 'over uw raadsman' alsook over de 'kwaliteit van de aangeboden koffie' kunnen dan gaan van 'Beneden alle pijn' tot 'sterk aan te bevelen'.

U begrijpt dat ik hiermee uiteraard één en ander enigszins in het belachelijke trek doch ik hoop dat u hiermee mijn standpunt omtrent het te doorgedreven doorvoeren van enige 'sturing' of 'nudging' door de overheid inziet. Naast de beknopte verklaring van de rechten van de rechtzoekende en het recht op bijstand van een raadsman, op voorwaarde uiteraard dat deze zich op een gedegen manier kwijt van haar of zijn taak, zie ik dan ook niet meteen in hoe de rechtzoekende op heden nog meer kan worden geholpen.

Evenmin kan ik het mij laten om even kort te reageren op uw betoog omtrent de gerechtelijke achterstand. Een zeer terecht onderwerp als u het mij vraagt dat heden ten dage opnieuw actueler is dan ooit. Zelfs de voorstellen die u inzake deed aangaande de vereenvoudigde instaatstelling, de kortere conclusies en pleidooien, schriftelijke behandeling, enzovoort zijn m.i. alleen maar toe te juichen en ik ben in deze dan ook uw bondgenoot.

Maar denkt u langs de andere kant niet dat de andere zijde van uw 'nudging-medaille', waaronder het veel eenvoudiger maken voor de burger om zich tot de procedure te wenden door middel van betere signalisatie richting het BJB, de eenvoudigere aanvraag tot collectieve schuldenregeling, het hoger beroep instellen tegen een administratieve beslissing door middel van een simpele 'ja', allemaal voorbeelden door u aangehaald, dat die juist tot enorm veel meer procedures zullen leiden? Met bijgevolg een nog grotere gerechtelijke achterstand? Mij lijkt dit alleszins het geval te zijn.

Indien al deze extra procedures, samen met de hoeveelheid aan reeds bestaande procedures, allemaal op een vlotte manier en binnen een redelijke termijn behandeld kunnen worden, valt nudging alleen maar toe te juichen. Maar laat het daar nu net zijn dat volgens mij het schoentje precies wringt.

Ook bij enkele van uw andere voorbeelden moet ik toegeven dat ik enkele bedenkingen heb en enige weerstand voel doch deze zouden mijn replek te lang maken en mijnheer de stafhouder staat eveneens reeds te trappelen om één en ander uit de doeken te doen dienaangaande.

Beste openingsredenaar, begrijp mij zeker niet verkeerd. Ook ik ben de mening toegedaan dat de overheid de rechtzoekende op een correcte manier moet leiden en bijstaan in diens dwaaltocht waar nodig en het principe van 'nudging' kan hierbij volgens mij zeker en vast helpen. Zeker als men het dan heeft over administratieve vereenvoudiging.

Maar de grens echter van te veel betutteling enerzijds en, en ik wik en weeg mijn woorden, het vermijden van een totalitair regime anderzijds waarbij de rechtzoekende slaafs de prikkels en nudges door de overheid opgelegd volgt, dienen m.i. te allen tijde vermeden te worden. Waar anders stopt het geven van dergelijke prikkels, de sturing, de inmenging zo je oneerbiedig kan zeggen van de overheid? De rechtzoekende valt immers niet terug te brengen onder één grote noemer. Er zullen altijd wel rechtzoekenden zijn voor wie het niet ver

genoeg gaat omdat niet iedereen nu eenmaal gezegend is met, en ik citeer u, 'dezelfde mate van voorzichtigheid en weldenkendheid'.

Het is hier juist dat de advocaat m.i. een cruciale functie te vervullen heeft en meer dan ooit als een echte raadsman de rechtzoekende, en ik bedoel dit dan in de letterlijke betekenis van het woord, moet bijstaan. En hierbij kunnen uiteraard eveneens de technieken van 'nudging' en 'legal design', door de overheid gecreëerd, als hulpmiddel gehanteerd worden.

Zoals reeds eerder gezegd, mijnheer de openingsredenaar, zijn er zeker en vast ook zaken uit uw rede waarin ik mij kan vinden en u zelfs gelijk dien te geven:

- Dat de rechtzoekende geen imaginair persoon is en evenmin een baken van redelijkheid en voorzichtigheid en hierdoor geholpen dient te worden is er daar zo één van;
- Dat er op vandaag nog steeds onduidelijkheden bestaan in het recht lijkt mij eveneens een understatement;
- Dat procedures sneller en korter moeten kan ik ook alleen maar toejuichen;
- Enzoverder.

Allemaal overtuigingen waarin we elkaar kunnen vinden en ik uw bondgenoot ben. En uiteraard valt het aan te bevelen om de burger

steeds verder te sensibiliseren waar nodig en deze te helpen. Ik besluit daarom dan ook graag met te zeggen dat uw idee van ‘nudging’ en Legal design’ zeker en vast interessante tools zijn om hieraan bij te dragen. Tenminste, als deze ‘sturingen’ en ‘porren’ op een goede en vooral efficiënte manier kunnen worden ingezet. Dan geloof ik oprecht dat dit de rechtzoekende verder kan helpen in diens dwaaltocht.

Ik zou u daarom, meneer de openingsredenaar, willen bedanken. Niet alleen voor uw erudiete en eloquente rede die u zopas heeft gehouden en de fijne samenwerking die hieraan vooraf is gegaan, samen met mijnheer de stafhouder, maar eveneens omdat u het concept van ‘nudging’ en ‘legal design’ bij deze onder een iets bredere aandacht heeft gebracht. Want ik meen dat dit bij velen, net zoals bij mezelf, niet gekend was. Uw insteek hierbij is de rechtzoekende te helpen en zo uw steentje bij te dragen aan een betere en vooral rechtvaardigere juridische wereld.

Maar vergeef mij tot slot, mijnheer de openingsredenaar, dat ik zowel tijdens het schrijven van deze repliek, als tijdens de uiteenzetting ervan, mijzelf er toch wel op betrapt heb dat ik de adrenaline enigszins sneller heb voelen stromen doordat ik mocht repliceren op uw gedachtenkronkels. Of dit al dan niet overtuigend en met veel bravoure was laat ik, mijnheer de openingsredenaar, aan uw beoordeling over.

Ik dank u.